

המכללה האקדמית לחינוך

גבעת ושינגטון

רשות המחקר

קולקוויום אקדמי מחקרי

יום שני | כז' בתשרי תשפ"ה | 29/10/24

חוברת תקצירים

קולקוויום אקדמי מחקרי

יום שני | כז' בתשרי תשפ"ה | 29/10/24

תכנית:

08:30 | התכנסות וכיבוד - מבואה בנין רמון (בנין הנהלה)

08:45 | פתיחה וברכות - היכל התרבות

מנחה: **פרופ' חנה קהת** - ראשת רשות המחקר

מר שילה כץ - מנכ"ל המכללה

ד"ר אורנה זעירא - סגנית נשיא המכללה

09:00-10:30 | מושבים מקבילים

מושב 4 - חדר 206

הכשרת מורים היבטים מתודיים ופדגוגיים

מושב 3 - חדר 304

ילדים בחינוך המיוחד בין המורים להורים

מושב 2 - חדר 301

חידושים מחקריים בחינוך הגופני

מושב 1 - חדר 303

מחקרים בספרות ובפיוט

יו"ר: **הדס מלכה הכהן**
מרצה ומדריכה פדגוגית למו"ג

יו"ר: **ד"ר גלית אגם בן-ארצי**
ראשת מינהל סטודנטים

יו"ר: **פרופ' ריקי טסלר**
ראשת התכנית לחנ"ג בתואר השני

יו"ר: **ד"ר קלרינה פריבוקין**
ראשת החוג לאנגלית

פרופ' **משה סטופל**
ההוכחות ללא מילים בגיאומטריה ותרומתן לקידום החינוך המתמטי

ד"ר **אורלי שי**
טיפול תרופתי להפרעת קשב וריכוז- האם משפיע על עמדות מורים המשלבים תלמידים עם ADHD?

ד"ר **אסתר גולדשטיין**
השפעה של תוכנית התערבות על מדדי העצם של ילדים בכיתות ב-ג

ד"ר **אריאל לזורוס**
מחורבן לתקומה בחצי האי האיברי: על קינות בית הכנסת נפוצות יהודה בגיברלטר

ד"ר **ורדה צימרמן**
דמות המורה החונכת/ת בעידן של נשירת מורים

ד"ר **אודליה ברק פרופ' אליעזר יריב**
התפתחות יחסי הורים לילדים עם מוגבלות עם מחנכות שעורכות תוכנית לטיפול אקלים שוויוני בכיתותיהן

ד"ר **מירי שחף**
השפעת סוגי מוזיקה על ההישג בריצה בקרב ילדים

ד"ר **תמר מאיר**
מלחמה זה דבר בוכה: כתיבה לילדים במהלך מלחמת חרבות ברזל

ד"ר **יוספה רחמן**
הנהרת סיפור המבול לכיתה משולבת של הגיל הרך והחינוך המיוחד

ד"ר **אליסיה גרינבנק**
"מה הכי חשוב לך בקשר עם המורה/הגננת של הילד/ה שלך?" - ההיבטים החשובים בקשר בין הורים לתלמידים עם מוגבלות לבין הצוות החינוכי בעיני ההורים

ד"ר **רוני זוהר**
סדנה קומו! - בתנועה בריקוד וברוח

ד"ר **רבקה קדוש**
ד"ר **שגית רחימי**
תרומתה של התנסות בטכנולוגיות דיגיטליות חדשות בתהליכי הוראה ולמידה בתחום הספרות

תוכן עניינים

5-6.....	ד"ר אסתר גולדשטיין.....
7-8.....	ד"ר אליסיה גרינבנק.....
9.....	ד"ר רוני זוהר.....
10-11.....	פרופ' אליעזר יריב וד"ר אודליה ברק.....
12-15.....	ד"ר אורלי ישי.....
16-17.....	ד"ר אריאל לזרוס.....
18-19.....	ד"ר תמר מאיר.....
20-21.....	פרופ' משה סטופל.....
22-23.....	ד"ר ורדה צימרמן.....
24-26.....	ד"ר רבקה קדוש וד"ר שגית רחימי.....
27-28.....	ד"ר יוספה רחמן.....
29-30.....	ד"ר מירי שחף.....

תקצירי ההרצאות

(לפי א"ב של שמות המרצות/ים)

ד"ר אסתר גולדשטיין

השפעה של תוכנית התערבות על מדדי העצם של ילדים בכיתות ב-ג

Background: Many young children do not participate in sufficient physical activity for promoting optimal bone growth. The objective of this study was to investigate the effect of young children who participated in a school-based intervention program on bone properties. The program included structured physical activity, with a focus on the application of mechanical loads on the upper and lower limbs.

Methods: A cluster randomized controlled trial was conducted. A total of 295 children from the 2nd and 3rd grades from 12 classes in

Israel were randomly allocated to an intervention consisting of three 10-minute weekly activities throughout one academic year or to a treatment-as-usual control group. Bone properties were measured at the distal radius and tibia shaft using speed of sound, before and after the intervention.

Results: Distal radius properties improved significantly for both boys and girls in the intervention group (boys: $M_{Pre} = 3769.95$, $M_{Post} = 3875.08$, $\Delta 2.80\%$; girls: $M_{Pre} = 3766.27$, $M_{Post} = 3890.83$, $\Delta 3.30\%$; $d=1.03$), whereas tibia shaft properties only significantly improved for boys ($M_{Pre} = 3663.98$, $M_{Post} = 3732.75$, $\Delta 1.90\%$; $d=1$).

Conclusions: These findings indicate that bone properties of children can be positively affected by a short, easy-to-implement intervention program that does not require special resources.

ד"ר אליסיה גרינבנק

**"מה הכי חשוב לך בקשר עם המורה/הגננת של הילד/ה שלך?" -
ההיבטים החשובים בקשר בין הורים לתלמידים עם מוגבלות לבין
הצוות החינוכי בעיני ההורים**

הספרות המחקרית מצביעה על חשיבות הקשר בין הורים לצוות החינוכי-מורים וגננות. קשר זה נמצא כמקדם את התפתחותו הבריאה של התלמיד, ויש לו השלכות על התחום הלימודי ועל התחום האישי וההתנהגותי. ההישגים האקדמיים של תלמידים שהוריהם בקשר מיטבי עם הצוות החינוכי גבוהים יותר, התנהגותם טובה יותר, והסבירות לביטוי אלימות של תלמידים אלה נמוכה יותר. מחקרים רבים מצביעים מחד גיסא על חשיבות הקשר לכל הצדדים- אנשי חינוך, הורים וכמובן התלמידים, ומאידך גיסא על מורכבות הקשר והקשיים הכרוכים ביצירתו ובניהולו.

קיום קשר עם הורים לתלמידים עם מוגבלות אף מעוגן בחוק והכרחי לקידומו של התלמיד במסגרת החינוכית. ברם, ממצאי מחקרים רבים מצביעים על קשיים רבים בקשר זה. מטרת המחקר הנוכחי היא לבחון את

ההיבטים השונים אותם הורים לתלמידים עם מוגבלות רואים כחשובים בקשר שלהם עם המורה/ הגנת של ילדם. במחקר השתתפו 48 הורים שילדיהם אובחנו עם סוגי מוגבלויות שונים, הלומדים במסגרות של חינוך מיוחד או משולבים בכיתות רגילות. בראיון עם ההורים, נשאלו ההורים: "מה הכי חשוב לך בקשר שלך עם המורה/ הגנת של הילד/ה שלך?". תשובותיהם של ההורים לשאלה זאת נותחו על פי הפרדיגמה האיכותנית. בדברי ההורים אותרו ארבע תמות המבטאות את ההיבטים החשובים להם בקשר עם המורה/הגנת של ילדם: 1. תקשורת שוטפת, שקופה וזמינה; 2. פתיחות, הקשבה ושותפות; 3. מקצועיות בהוראה ומקור ידע להורה; 4. קבלה והכלה של הילד. ממצאי המחקר מאפשרים לצוות החינוכי ללמוד על ההיבטים החשובים להורים בקשר, ובעקבות כך לשים דגש בקשר על היבטים אלה. למידה זאת עשויה לקדם קשר מיטבי, מאוזן ותומך המבוסס על אמון ושוויוניות ותורם לכל הצדדים- להורים, לצוות החינוכי וכמובן לתלמידים.

ד"ר רוני זוהר

סדנה : כותרת הסדנה: קומו! – בתנועה בריקוד וברוח

הסדנה היא תנועתית ריקודית שמבוססת על אימפרוביזציה בתנועה. בחלק הראשון נתחמם וננוע לצלילי מוזיקה בעזרת תרגילי מוח, דמיון, התמקדות באיברינו כמובילי תנועה, חיבור לקרקע ולהרגש הגוף. בהמשך נעצור לכמה דקות, נשב ונקשיב לרעיון מפרשת השבוע בהתבוננות נפשית יהודית. ובחצי השני של הסדנה נרקוד לפי הנחיות תנועתיות בהשראת הרעיון ששמענו ונפנים את הכוח לקום ברוחנו מתוך הריקוד וההנחיה. נסיים בשיח קצר על הרגש הגוף-נפש שלנו.

פרופ' אליעזר יריב וד"ר אודליה ברק

התפתחות יחסי הורים לילדים עם מוגבלות עם מחנכות שעורכות תוכנית לטיפול אקלים שוויוני בכיתותיהן

הורים לילדים עם מוגבלות הם שותפים רצויים בלימודי ילדיהם בגן ובבית הספר, אבל לעתים הקשר שלהם עם המורים והגננות מוגבל בהיקפו בטיבו. המחקר בודק האם יחסם של אותם הורים משתנה כאשר הם נוכחים לדעת שהמחנכת עורכת פעילות כיתתית על שילוב חברתי? במסגרת כתיבת עבודת הגמר בתוכנית לחינוך משלב, בהנחייתו של הכותב השני, בנתה קבוצה של 2 גננות ו-5 מורות בבתי ספר יסודיים (ובהן הכותבת הראשונה) תוכנית לימודים מבוססת למידה חברתית רגשית (SEL) אותה הן לימדו בכיתותיהן. התוכנית "כולנו רקמה אנושית אחת" התמקדה בקבוצה החברתית ונועדה לטפח מודעות ליחסים בתוכה. במחקר הפעולה הזה נדגמו

7 תלמידים עם מוגבלות ועוד 35 תלמידים ללא מוגבלות מאותן כיתות שהשתתפו בתוכנית. כל החוקרות כתבו יומן שבועי על היחסים שהיו להן עם ההורים וגם נאספה התכתבות ב WhatsApp עם אותם הורים.

נמצא שרוב הקשר נעשה רק עם האמהות, לרוב באמצעות תקשורת חד צדדית ודרך הודעות ווטסאפ. לפני תחילת התוכנית הקשר היה טכני (כגון עדכון על ועדות, טפסים, בעיות משמעת). אבל במהלכה היחסים התהדקו, המחנכות החלו בביצוע פעולות חדשות שטיפחו את הקשר ונתנו מענה לצרכי ההורים. החל מהשבוע השלישי אמהות של ילדים משולבים התחילו ליזום שיחות טלפון ולפנות בהתכתבות למחנכות. הדיון מנתח את ההתפתחות הזו במושגים של ההשקעה ההדדית.

ד"ר אורלי ישי

טיפול תרופתי להפרעת קשב וריכוז- האם משפיע על עמדות מורים המשלבים תלמידים עם ADHD?

בשנים האחרונות גוברת השכיחות של תלמידים המאובחנים עם הפרעת קשב, ריכוז והיפראקטיביות (ADHD). חלקם נוטלים טיפול תרופתי להפחתת הסימפטומים. מעט מחקרים מתמקדים בהשפעת ההפרעה על נכונות מורים לשלב תלמידים אלו. בנוסף, לא נמצאו מחקרים שהתמקדו בעמדות מורים המשלבים תלמידים הנוטלים ושאנם נוטלים טיפול תרופתי ל-ADHD. לעמדות המורים כלפי השילוב נודעת השפעה מכרעת על הצלחת השילוב, שלעיתים אינו מיטבי (Saloviita, 2020).

ייחודו של המחקר הנוכחי שהוא מבקש לבחון את עמדות המורים כלפי שילוב תלמידים עם ADHD כאלה הנוטלים טיפול תרופתי ושאנם נוטלים טיפול תרופתי.

הפרעת 'קשב ריכוז והיפראקטיביות' היא הפרעה נוירו-התפתחותית, נפוצה וקיימת בכ- 5-10% מכלל התלמידים. בחוסר קשב- מדובר במוסחות גבוהה, ביצוע שגיאות, בקושי לשמור על סדר, ובנטייה לשכחה. היפראקטיביות- מאופיינת באימפולסיביות, בחוסר מנוחה, בתנועתיות רבה, בהתפרצויות ועוד (5, DSM 2013).

אבחון התלמידים עם ADHD יכול להקנות להם התאמות בדרכי היבחנות. אך אליה וקוץ בה, בקרב המורים האבחון עלול להציף דעה קדומה שלילית שהם אינם חסינים מפניה. גישה שכזו עלולה לכלול צפיות נמוכות מהתלמידים, יחס מזלזל, וענישה מוגזמת שתגרום לאפליה (Andersen & Metzger & Hamilton, 2021; Cherng, 2017; Varga & Folker, 2022).

טיפול תרופתי ל-ADHD עשוי לשפר תפקוד לימודי ולהפחית בעיות התנהגות והפרעות בכיתה (Dekkers & van der Oord, 2023).

מחקרים מראים שתפקוד טוב של התלמידים מגביר את 'תחושת המסוגלות העצמית' של מורים. תחושת מסוגלות גבוהה בקרב מורים קשורה להצלחת השילוב בכיתה רגילה (Navarro-Mateu et al., 2019). המסוגלות העצמית עוסקת בידיעה של האדם ובאמונתו שהוא אכן מסוגל לבצע מטלה מסוימת

(במקרה הנוכחי- שילוב תלמידים עם ADHD). אמונה ביכולת - מדרבנת להשקעת מאמץ, ועשויה להביא להצלחה במשימה. בעוד שציפייה לכישלון מורידה את המוטיבציה לבצעה ומביאה לתוצאות ירודות (Orakci, Yüreğilli, Göksu & Karagöz, 2023). הכשרה מתאימה למורים השפיעה לטובה על רמת מסוגלותם והגדילה את נכונותם לשלב תלמידים בכיתות רגילות (Alsarawi & Sukonthaman, 2023).

במדגם הכמותי- השתתפו 119 מורים. מתוכם: 61 מורים שדיווחו על עמדתם כלפי תלמידים הנוטלים טיפול תרופתי ל ADHD ו- 59 מורים שדיווחו על עמדתם כלפי תלמידים שאינם נוטלים טיפול תרופתי ל- ADHD. הממצאים מראים באופן מובהק ($0.001 > p^{**}$) (א) מורים מעדיפים לשלב תלמידים הנוטלים טיפול תרופתי, (ב) מורים המשלבים תלמידים הנוטלים טיפול תרופתי, גילו תחושת מסוגלות גבוהה יותר, (ג) ככל שתחושת המסוגלות של המורים הייתה גבוהה יותר כך עלתה נכונותם לשלב תלמידים עם ADHD.

המדגם האיכותני כלל 8 מורות, שרואיינו ראיונות עומק 'חצי סגורים'. הן העדיפו לשלב תלמידים עם ADHD הנוטלים טיפול תרופתי. עוד דיווחו, שלילדים עם ADHD צרכים מיוחדים ושונים משאר ילדי הכיתה. זאת ועוד, כאשר ילד עם ADHD אינו נוטל טיפול תרופתי, הדבר מקשה על הלמידה שלו ושל כיתתו ומקשה עליהן. הן נדרשות להפגין יכולות שונות בזמן ההוראה, לערוך התאמות בהוראה כולל יצירתיות וגיוון בהוראה. בנוסף, הן צריכות לתווך קשרים החברתיים וההתנהגותיים ביניהם לבין יתר תלמידי הכיתה. לדבריהן, אין להן מספיק כלים וידע להתמודדות כזו.

ד"ר אריאל לזרוס

מחורבן לתקומה בחצי האי האיברי: על קינות בית הכנסת נפוצות יהודה בגיברלטר

מאמר זה עוסק בקינות ט' באב המושרות בבית הכנסת 'נפוצות יהודה' בגיברלטר, דרך בחינת שלוש דוגמאות מן הרפרטואר הקהילתי והשוואתן למקורות נוספים במסורת הספרדית-פורטוגזית אליה משויכת גיברלטר. המאמר סוקר את הנסיבות ההיסטוריות אשר אפשרו להתיישבות יהודית לקום בפתחו של האי האיברי כמאתיים שנה מפקודות גירוש יהודי ספרד ופורטוגל ומאפיין את הפרופיל החברתי ומרקם היחסים של התיישבות זאת עם סביבתה אשר הביא לשגשוגה כקהילה צומחת והיותה לגשר בין המסורות הצפון-אפריקאיות למערב-אירופאיות. המאמר יסקור את הציר הספרדי-פורטוגזי תוך הכרות עם חזנים חשובים מן הפזורה הספרדית-מערבית הרלבנטיים למחקר זה.

המאמר מציג לראשונה טרנסקריפציות משירת הקינות של גיברלטר המבוססות על מצאי ההקלטות של מי ששימש כחזן בית הכנסת 'נפוצות יהודה' במשך כשבעה עשורים והקול החזני המזוהה ביותר עם מסורת השירה הליטורגית בגיברלטר, נעים זמירות ישראל אברהם בניסו. לב המאמר עוסק בניתוח טקסטואלי ומוסיקלי של הקינות הנסקרות. מבחינה טקסטואלית מוצג המבנה הספרותי של הקינות, משמעותן המילולית, חלוקתן הפנימית ותבניות חריזתן. הניתוח המוסיקלי מבוסס על השוואה בין נוסח גיברלטר לנוסחי 'פזורת האם' הספרדית-פורטוגזית, תוך דיון במבנה התמטי של פראזות, מוטיבים, וריאנטים ותחביר טונאלי, כל זאת על מנת להכיר לעומק את הרפרטואר הייחודי הזה ולנסח את האפיונים הסגנוניים של שירת הקינות בבית-הכנסת הגיברלטרי.

ד"ר תמר מאיר

מלחמה זה דבר בוכה: כתיבה לילדים במהלך מלחמת חרבות ברזל

"מלחמה זה דבר בוכה" הוא שם ספרה של תרצה אתר משנת 1975, ספר שנועד לבטא את חוויית מלחמת יום הכיפורים מעיניה של ילדה. במהלך מלחמת חרבות ברזל נעשים ניסיונות שונים לתווך לילדים את מצב המלחמה, כאשר הפלטפורמות המקוונות ומודלים של גיוס המונים, מאפשרים הפקה והפצה של תוצרים תוך כדי ההתרחשויות, וכמענה להתמודדות בסוגיות שונות.

18

כך למשל יצאו ספרים מאויירים המיועדים לתווך מציאות מתמשכת של הורה במילואים, סיפורים קצרים לילדים באתר ייעודי, על גבורה במהלך 7.10 וכן במהלך הלחימה, ואף סיפורים להנצחת אזרחים וחייילים.

במהלך ההרצאה אבקש למפות חלק מן היצירה לילדים שנכתבה ועודנה נכתבת, ולנסות ללמוד ממנה על מגמות שונות הנוגעות לחברה הישראלית וליחסה לילדים כמו גם למטרות הכתיבה לילדים. ההרצאה תתמקד בספרים שנכתבו על/עבור משפחות המילואים.

אנסה לבחון את שאלת האיכות, ואת התועלות והמחירים של הפקת תוצרים מהירים המגיבים מיידית למצב מתמשך, ואף את השאלה האם ניתן למצוא תקדים לתגובה מיידית כל כך למשבר לאומי, כמו היצירות שנתפרסמו בעיתונות הילדים בימי ראשית המדינה.

פרופ' משה סטופל

ההוכחות ללא מילים בגיאומטריה ותרומתן לקידום החינוך המתמטי

לאורך כל שנות ההתפתחות המתמטיקה מאז ימי המתמטיקאים הקדמוניים, לפני יותר מאלפים שנה, מהווה הגיאומטריה האיקלידית מרכיב חשוב במתמטיקה, הן כענף עצמאי והן כענף המשתלב בשאר ענפי המתמטיקה. אבני היסוד של הגיאומטריה הם המשפטים והתכונות הייחודיות הטמונות בהם. את הגיאומטריה ניתן להשוות לשדה רחב, שקיימת בו צמחייה מגוונת מאד, שחלקה לא מוכרת לרבים. התעמקות בצמחייה מגלה צמחים בלתי מוכרים שההתמקדות בהם מגלה דברים חדשים שיתכן שידועים לחלק אך רבים אינם מכירים אותם. אותו הדבר נכון לגבי הגיאומטריה שבה מגלים מעת לעת תכונות חדשות המאפיינות צורות שונות. גילוי התכונות החדשות מרחיב את מאגר משפטי הגיאומטריה ע"י משפטים חדשים. במשפט אחד ניתן לתאר את הגיאומטריה כענף קסום של תכונות שימור רבות, שניתן לגלות בו תכונות חדשות (המאופיינות ע"י

משפטים) ושמסייע לענפי המתמטיקה האחרים.

פתרון משימות שונות בגיאומטריה מחייב בדרך כלל חישובים וציטוט משפטים עליהם הם מסתמכים.

את הייחוד של ההוכחות בגיאומטריה ניתן לחלק לשלוש קבוצות עיקריות: ההוכחה הרגילה (או ההוכחה הסטנדרטית), שהיא בדרך כלל הארוכה, ההוכחה האלגנטית שהיא בדרך כלל קצרה ומפתיעה וההוכחה ללא מילים שמורכבת מביטויים ומסימונים מתמטיים, מתוך מטרה שמי שיקרא אותה, ידע לבטא במילים את ההנמקות לכל שלב והעיקר שהבינו אותה.

21

את ההוכחה ללא מילים אפשר לראות כדוגמא לקריקטורה שגם בה אין יותר ממספר בודד של מילים, אך, יש בה מסר ברור.

בשנים האחרונות אני מתעסק עם גילוי תכונות גיאומטריות חדשות ומשתדל לתאר אותן באמצעות הוכחות ללא מילים ולאחר מכן מבקש מהסטודנטיות/ים להשלים את המלל הדרוש כדי לבדוק שאכן הבינו אותה. תוצג הערכה לידע של התלמידים עפ"י העיון בהוכחות ללא מילים.

במהלך המפגש דוגמאות של הוכחות ללא מילים יצגו למשתתפים בעזרת מצגת.

ד"ר ורדה צימרמן

דמות המורה החונכת/ת בעידן של נשירת מורים

המורה החונך נתפס כדמות מרכזית במסגרת תוכניות הקליטה והתמיכה (Hobson et al., 2017). בעידן של נשירת מורים ממערכת החינוך בארץ, נדרשת תשומת לב להבנת זהותו המקצועית של החונך אשר הוגדר כ"עמית מנוסה" של המתמחה (שץ-אופנהיימר, מנדל וזילברשטרום, 2014).

במחקרים בישראל, נבחנה סוגיית החונך, על פי רוב, מבחינת תרומתו הישירה להשגת יעדי שנת ההתמחות- הערכת עבודת המתמחה והליווי שלו- (נאסר-פאדייה, פרסקו ורייכנברג, 2011), כמו גם להקטנת שיעור נשירת המתמחים (ארביב- אלישיב וצימרמן, 2012; ארביב- אלישיב וצימרמן, 2013).

חקר המקרה הנדון התמקד בתרומת עבודת החניכה ל 15 חונכים בפועל. נבחנה תפיסת החונכים ביחס לגיבוש זהותם המקצועית, בעודם עוסקים בחניכה בפועל, וזאת בזיקה למודל הפרשני של המורים: Teachers' Interpretive Frame (Keltchermans, 1993a; Keltchermans and Vandenberg, 1994). ההמשגה של רכיב האני המקצועי, בתוך המודל הפרשני, שימשה עיגון תיאורטי וציר מארגן באיסוף הנתונים ובניתוחם.

החונכים עבדו בבתי ספר יסודיים ועל יסודיים, במגזר היהודי והערבי, במחוז דרום. הם היו בעלי ותק של 6-30 שנה בהוראה ונשאו בתפקידי ריכוז שונים. חמישה מתוכם עברו הכשרה ייעודית לתפקיד.

נערכו ראיונות חצי מובנים, שאפשרו את איסוף הנתונים לבחינת הבניית הרכיבים של הזהות המקצועית של החונכים.

הראיונות הוקלטו ותומללו במלואם לצורך איתור הקטגוריות, המובנות מראש, ולצורך זיהוי קטגוריות בלתי צפויות, הצומחות מן השדה (Grounded Theory). הראיונות נותחו בזיקה לשיטה של ניתוח תימות (Cremer, Theme Analysis, 2018).

הממצאים מצביעים על הדרך שבה החונכים תופסים את זהותם המקצועית ביחס לששת תתי הרכיבים של האני המקצועי של החונך: הדימוי המקצועי האישי כמורה חונך, הערכה עצמית של עבודת החונכות, מוטיבציה לתפקיד החונכות, סיפוקים בחונכות, תפיסת התפקיד של החונכות, פיתוח תפיסת התפקיד ופרספקטיבה לעתיד.

לסיכום, להמשגת הזהות המקצועית של החונכים יש השלכות פראקטיות לגבי: תוכניות הלימוד להכשרה לתפקיד החונכות, המנחים בתוכניות ההכשרה, המנהלים הממנים מורים לתפקיד החונכות. ליישום ההשלכות עשויה להיות השפעה על הקטנת שיעורי הנשירה של המורים החדשים הנקלטים במערכת החינוך ולקידום שימור המורים החדשים.

ד"ר רבקה קדוש וד"ר שגית רחימי

תרומתה של התנסות בטכנולוגיות דיגיטליות חדשות בתהליכי הוראה ולמידה בתחום הספרות

מדעי הרוח בעידן הפוסט מודרני נמצאים במשבר גדול. ביניהם תחום הוראת הספרות הזקוק יותר מתמיד להוראה מיטבית וחדשנית. ולכן חשוב להיעזר במיומנויות ודרכי הוראה חדשניות.

מטרות המחקר: ללמד ולתרגל יחד עם הסטודנטים להוראת ספרות טכנולוגיות דיגיטליות חדשניות, כגון: AI, פודקאסט, צ'ט GPT, PBL, כיתה הפוכה ועוד אמצעי עזר ללמידה בעידן הפוסט מודרני.

לבחון יחד עם הסטודנטים, כיצד ניתן לרתום כלים אלה לטובת ההוראה והלמידה בתחום הספרות, ולהיות ערים לאתגרים ולמגבלות השימוש בהם.

שאלות המחקר: מהן התפיסות והחוויות של סטודנטים להוראת ספרות בנוגע לשילוב טכנולוגיות הוראה חדשנית בתהליכי למידה, הוראה והדרכה בהכשרתם המקצועית? כיצד השימוש בטכנולוגיות הוראה חדשניות אלה זה משפיע על תפיסתן המקצועית של הסטודנטים לספרות?

מתודולוגיה: מחקר איכותני פנומנולוגי החוקר תופעה חברתית מתוך תפיסתם של אלו החווים אותה.

אוכלוסיית המחקר: סטודנטים לספרות בקורסים: 'זרמים בספרות ובאמנות' ו'דרכים להוראת הספרות - חקר יישומי של מעשה ההוראה' לאורך שני מחזורים (שנים תשפ"ד-ה). במהלך הקורסים התנסו הסטודנטים בלימוד ותרגול כלים מגוונים אלו במהלך הלמידה וכחלק ממטלות הקורסים.

כלי המחקר: איסוף הנתונים יתבצע באמצעות ראיונות עומק חצי מובנים וניתוח דוחות רפלקטיביים.

25

מבחינה אתית: שתי החוקרות עובדות באותה המכללה. כדי למנוע רצייה והטיה מחקרית, הוחלט שהחוקרת שלא מכירה את הסטודנטים, ואין לה יחסי מרות או סמכות עליהם היא שתנהל את הראיונות בשלמותם ניתוח הממצאים יעשה יחד על ידי שתי החוקרות. המחקר הוא בכפוף לאישורה של הועדה האתית של המכללה.

ממצאים: המחקר בראשיתו להלן מספר תוצאות ומסקנות ביניים: תהליך ההוראה המשלב למידה חדשנית מעמיד בפני המרצה והסטודנט אתגרים חדשים המצריכים חשיבה פדגוגית יצירתית ואתית שונה. תפקיד המורה השתנה ומחייב התאמה וכנ"ל לגבי מקומו של הלומד בתהליך ההכשרה.

ד"ר יוספה רחמן

הנהרת סיפור המבול לכיתה משולבת של הגיל הרך והחינוך המיוחד

הסיפור על נח והמבול מצטייר לא אחת כסיפור קשה לעיכול מהבחינה המוסרית. היוזמה להנהיר את הסיפור במסגרת שיעור מבוסס מצגת לכיתה משולבת של הגיל הרך והחינוך המיוחד, נועדה להנהיר בשפה פשוטה, שווה לכל נפש, את המסרים העיקריים של הסיפור. הנהרת סיפור המבול כאן בנויה על:

27

א. התבוננות בסיפור מההיבט המוסרי: למה ומדוע? מה זה בכלל רשע וכן צדיק? מה מצופה מנח כצדיק ומהו הלקח המוסרי מסיפורו של נח? [היבט חדש]

ב. חשיפת היבטים אסתטיים-ערכיים גם במרקם המילים של פסוקי מפתח וגם בתמונות של הצייר ברוך הכשרונות, פיטר ספיר, שנועדו כביכול להציץ אל החיים בתיבה החבויים והחתומים לנצח מאחורי המילים.

התמונות נלקחו ברשותה האדיבה של הוצאת זמורה ביתן מספרו של פיטר ספיר, תיבת נח/ סיפור באיורים, תשמ"ה 1984 וכן מפריט שאין עליו במאגר שבאינטרנט זכויות יוצרים.

במחשבה תחילה, הצגת חומרי הסיפור בשיעור זה לא תמיד צמודה לסדר הפסוקים שבסיפור התנ"כי.

לטעמי, הנהרת סיפור המבול התנ"כי בתקופה שלאחר "מבול אל אקצה" - האסון שפקד אותנו בעוטף עזה בשמחת תורה שבתחילת תשפ"ג, מעניקה משמעות אקטואלית לסיפור זה, ולפיכך הייתי מוסיפה לשם היוזמה, בתחילתה או בסופה, את המשפט המשמעותי: אל מול פני הרוע.

ד"ר מירי שחף

השפעת סוגי מוזיקה על ההישג בריצה בקרב ילדים

מחקרים מצביעים על יתרונות השימוש במוזיקה להגברת עוררות ולהעלאת תפוקת עבודה כמו גם תרומתו החיובית לפני פעילות או במהלכה. במחקר זה נבדק אם שימוש במוזיקה בשיעורי חינוך גופני תורם לביצועי הלומדים.

במחקר השתתפו 109 ילדים (63 בנות ו-46 בנים) בכיתה ו'. התלמידים ביצעו מבדק של ריצה למרחק 370 מ' בשלושה מצבים: ללא מוזיקה, עם מוזיקה איטית ועם מוזיקה קצבית.

מתוצאות המחקר עולה כי הישגי הבנים היו טובים מהישגי הבנות ללא תלות בסוג המוזיקה. בנוסף, נמצאה אינטראקציה בין ההישגים בתנאי המוזיקה השונים לבין המגדר, כך שבקרב בנות לא נמצא הבדל מובהק בין זמן הריצה לבין סוגי המוזיקה השונים, ואילו בקרב בנים ההישגים בריצה במוזיקה איטית היו טובים בהשוואה לריצה ללא מוזיקה. לעומת זאת, לא נמצאו הבדלים בהישגי הבנים בתנאי מוזיקה קצבית בהשוואה לתנאי המוזיקה האחרים. ממצא זה מעלה את ההשערה כי ילדים מגיבים באופן שונה

למוזיקה בהשוואה למדווח בספרות על אודות מבוגרים. כנראה שהבנות מגיבות פחות למיקוד חיצוני, ואילו הבנים הצליחו לתעל את המוזיקה האיטית באופן שהפיג עבורם את תחושת העייפות והמריץ אותם לפעילות. מדיווח על אודות תחושותיהם בזמן הריצה עולה כי רוב התלמידים העדיפו לרוץ עם מוזיקה קצבית ויעדיפו לעשות זאת גם בעתיד. כך שעל אף שמוזיקה קצבית לא הועילה בהישגים, היא זימנה חוויית ריצה טובה יותר – נתון שעשוי לשרת את המורה לחינוך גופני ליצירת הנאה בשיעור.

